

דברי סיכום בקורס קצינים

של סיכון; ובכל זאת נדמה לי כי „קל” יותר לעמוד במלחמה ניידת מאשר במלחמה ניחת וממושכת, מסוג מלחמת ההתשה.

ביקורת עצמית ויושר

התקופה שלאחר המלחמה חוללה תמורות גם בחברה הישראלית. כביתר המדינות עולה רמת המחיה גם בישראל. אנו עדים, לפרקים, למירוץ תועלתני, לרדיפה אחר הצלחה כלכלית ולייחוס משקל גובר לרווח חומרי. מרבים לדבר על שחיתויות; לעתים גם נערך „מסע צלב” נגד מישהו. עליכם ללמוד להיות אובייקטיביים, לא להיגרר אחר שמועות, ללמוד את מכלול העובדות ורק אז להסיק את המסקנות. עלינו ללמוד להיזהר מלהיות נגריים ומוסתיים על-ידי אמצעי-התקשורת המודרניים, הפעלתניים מאוד.

ואם מדברים על שחיתות, הבה נהיה מדקדקים כלפי עצמנו; נבדוק, כל אחד, מה ב„קופת השרצים” שלו. האם לא דבק בנו רבב של שחיתות? האם אתם לא חיבלתם — לעתים כלאחר-יד ולעתים במזיד — ברכוש ובציוד שהורכס משלמים עליו מסים כדין? גם זוהי שחיתות.

ציונות בלי מרכאות

זהו נושא, שאינכם מתלהבים כאשר משוחחים אתכם עליו — ציונות או תולדות הישוב. מה קרה? הורכס, הורי והוריהם שהגיעו לכאן ניתצו ערכים קיימים והחלו לכוון ערכים חדשים תחתם; ועלינו נגזר לעמוד ליד שברי הישן ולתהות מי אנחנו, לאן מועדות פנינו מבחינת תרבות, מסורת, והשקפת עולם. אינכם מכירים כבר את תולדות מלחמת הקוממיות. אתם אומרים: „זה רחוק מאתנו. לא לימדונו”. אך מיום ליום קשה עליכם להסביר גם את הרקע למלחמת ששת-הימים. הנוער שתפקדו עליו עלול שיהיה עקור מערכים עד כי לא ידע להסביר את צדקת מאבקנו, את עצם זכותנו לחיות על אדמה זו. בתלישות זו מערכים טמונות סכנות רבות.

בעיותיו של החייל כפרט

איני יודע מה מידת רגישותנו כיום לבעיות סוציאליות. עמנו הצטיין ברגישות רבה בתחום זה, יותר מכל עם אחר, ויש לתת את הדעת על בעיות אלו, בכללן. אך אתם, הקצינים, חייבים להבין את בעיותיהם הסוציאליות של פקודיכם וגם לפתור אותן. כי זכרו: כל חייל שלא נמצא פתרון לבעייתו האישית, אובד לצה”ל. לכן, בנפשנו הדבר!

הנוער והעליה

אומרים שיש בנוער התנגדות לקלוט עליה. בעיתונות אף מופיעים סקרים של דעת-קהל, שמחזקים טענה זו. אך הרי האמת היא, שההטבות שניתנות לעולים

דבר לבוגרים

מפקד ביה”ס לקצינים

בטרם תסיימו את בית-הספר לקצינים, חפצתי לשוחח אתכם. — תהא זו ספק שיחה, ספק ביקורת ואולי תמצית ה„אני-מאמין” שלי כחייל.

אין לבחון את המתרחש בצה”ל ובחברה הישראלית על רקע הרגיעה היחסית של שתי שנות הפסקת-אש. עלינו לצפות — מי יתן ונתבדה — להחמרה רבת, להתלקחות מחודשת של אש לאורך כל הגבולות וחימוש פעולות המחבלים בשטחים שבידינו. על רקע זה עלינו לבחון את התמורות בחברה הישראלית ובצה”ל למן מלחמת ששת-הימים. ואכן, חלו כמה תמורות באופי השירות בצבא:

מקום השירות ● רבים מבסיסי הצבא רחוקים ממקום ישוב; לעובדה זו נודעות השפעות חריפות במיוחד על הצעיר, שניתק מסביבתו ומהחברה שגדל בה.

משך השירות ● שירותכם הלאומי ממושך בכורח הנסיבות; אין עוד מדינה בעולם המערבי, שמשך השירות בצבאה הוא שלוש שנים.

מידת הסיכון ● נראה לי גם מידת הסיכון גברה לאחר מלחמת ששת-הימים; אמנם כל המלחמות קשות ומסוכנות וקשה להשוות רמות

אינן נלקחות מאתנו, שהרי גם אנו וגם העולים ניזונים במידה לא קטנה ממקורות חוץ. עלינו לחוש את המאורע המפתיע שמתחולל לנגד עינינו: הנה, לפני שנות דור אחד בלבד פתחו יהודי גרוזיה את דלתות ביתם לפני היהודים שנמלטו מן השואה בפולין; עתה נעשה כמותם גם אנו. ואכן, כאשר נפגשתם עם העולים-בהיותכם בצבא — בקורס הקצינים — ולמדתם להכיר את הבעיה ממקור ראשון, „הופשר השלג“, ואני גאה על כך. זכרו זאת: אתם תהיו מפקדיו של דור-יציאית-מצרים חדש, יציאת-מצרים של ימינו-אנו. הם יהיו פקודיכם. ממש כפי שבעת היותי מ"מ היו יוצאי מרוקו חיילי; אני אימנתי אותם, אני לחמתי אתם. זו גדולתו של צה"ל — היותו כור ההיתוך של עמנו השב לארצו הריבוית, — זו שליחותו ועליכם להמשיכה.

מלחמה וחינוך

בחברתנו נשמע ויכוח, איזה ערך חשוב יותר עתה: חינוך או ביטחון. מלאכתנו בצבא היתה קלה יותר, לוא היו מגיעים אלינו נערים בעלי ערכים, חינוך ומנהיגים מושרשים יותר. אך לצערנו לא כך המצב. עדיין שרויים אנו בעיצומו של תהליך יצירת-תרבות בישראל. מלאכת מחנכים חשובה לנו לא פחות ממלאכת מאמנים בנשק. עליכם להיות, על-כן, מחנכים ומפקדים. עליכם לשקוד, על-כן, כי גורם האדם יישאר החשוב ביותר, הערכי ביותר, מבין כל הגורמים בהם אנו עוסקים.

אני רואה בכם מחנכים ומפקדים; אתם עשויים להיקרא לפקד על בני שמונה-עשרה במלחמה, להניעם למעשה האנושי הקשה ביותר: לקום ולהסתער מול אש; זו אחריות שאין לה שיעור. הדרגה, הסמכות והשררה מטילים רק חובות. ואם מישהו מכם מתעתד לחפש בהן את הזכויות — הרי שחרץ דינו לכישלון מראש. זאת ועוד: הדרגה מציינת את מידת האחריות. ככל שתעלו בדרגה, ומובטחני כי תעלו, תגדל אחריותכם. אך במקביל תגדל גם בדידותכם.

עליכם להכיר את המנטליות של פקודיכם ואת מחשבותיהם. אף מוטל עליכם לדאוג להם גם לחומר — שהחייל יקבל את מזונו, שיוחלפו נעליו, שיוטלאו בגדיו.

אתם חייבים ביחס חם ולבבי לפקודים, ובמיוחד לעולים שבהם (וזאת לא ניתן ללמד!) כדי שירגישו את עצמם בקרבנו כביתם מימים-ימימה.

עליכם להיות ישרים ונאמנים לעצמכם ולפקודיכם; התייחסו לכל חייל יחס אישי, כאל פרט חשוב; תבעו בקנאות את זכויותיו — אם זו העלאה בדרגה, או חופשה, או חולצה. וזכרו: אין שופט טוב יותר לגבי הישגים או כשלונותיכם מאשר החייל.

זאת ועוד: המפקד מדווח למפקדו הממונה עליו את האמת, כל האמת. והמפקד הבכיר מאמין לדיווחו. על אמונה זו מבוסס עולם שלם. השואה

הגדולה ביותר לגבי קצין חלה, כאשר הוא חדל להאמין לפקודיו. שואה זו תקרה אם, וכאשר, יפסיק להאמין בישררה הוא כלפי מפקדו.

אנשים לוחמים בעד מישהו יותר מאשר נגד מישהו; זכרו זאת היטב: העניקו לחייל חיבה וכבוד; ציידו אותו בהרגשת כוח; הפחיתו את דאגתו לשלומ-שלו בקרב.

ועצה אחרונה, אך חשובה: אל תהיו פזיזים בקבלת החלטות. אין בושה בזהירות, בהקפדה, בדאגה לפרטים הקטנים.

ודאי מעסיקה אתכם, כפי שהעסיקה אותנו, השאלה: „כיצד אעמוד בפעם הראשונה בפני אש?“ אגלה לכם סוד גלוי: טמונים בכם כוחות, שאתם עצמכם אינכם מכירים אותם. כוחות אלה מתגלים בעיקר בזכות החבורה שסביבכם, למען החברות שפיתחתם ולמען פקודיכם.

לפניכם אחד התפקידים הנעלים, שיכול להינתן לאדם; כאשר תחפצו לדעת אם פעלתם כשורה — הביטו בעיניהם של חייליכם; הן הראי למנהיגותכם, לאישיותכם. בהן ניתן לקרוא את האמת — וגם תשובה לשאלה האם אנו הענקנו לכם כאן הבנה, ידע וכלים די הצורך. ואתם, לכו בכוחכם זה והושעתם את ישראל.

דברים להורי הצוערים

סא"ל יעקב

הורים ואורחים!

ביקשתי את בניכם הצוערים לזמן אתכם, כדי להסביר לכם את הדרך בה חינכנו את בניכם להיות קצינים ואת העקרונות שהנחו אותי, בתקופה בה פיקדתי על בניכם.

אתם ראיתם את בניכם מגיעים לחופשה עייפים ומדוכאים, שמעתם את תלונותיהם על האימונים המפרכים, על המשמעת הקפדנית, על היחס הנוקשה ועל הדרישות המופרזות. יכולתם לחוש את המתח המתמיד שבניכם היו נתונים בו ובטוח אני, שלא אחת חשבתם שהפרזנו בדרישות והטלתם ספק היש טעם והיגיון במעשינו.

אינני מתכוון לתקן את העובדות שסיפרו לכם בניכם או ליפותן. כל שסיפרו לכם — אמת ויציב, ואף למעלה מזה. עשינו ככל שיכולנו להקשות את חיי הצוערים ולהחמיר עמם. הקשינו את האימונים מעל למה שחשבו שביכולתם לבצע והחמרנו במשמעת בקורס עד לבלי-נשוא. לעתים רחוקות שיבחנו על הישגים, ופעמים רבות גינינו מחדלים. לא נתנו לבנו לדעתם של הצוערים על מעשינו וכאשר הרשינו